

FÜZESGYARMAT

TELEPÜLÉSI ARCULATI KÉZIKÖNYVE 2017

TERMAL HOTEL GARA GYÓGYFÜRDŐ, WELLNESS FÜRDŐ ÉS SZÁLLODA, FÜZESGYARMAT
GYÓGYVIZES MEDENCE

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ.....	2
POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ.....	2
ELŐSZÓ.....	5
FÜZESSGYARMAT BEMUTATÁSA.....	6
ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP.....	12
ÖRÖKSÉGÜNK.....	16
ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK.....	16
FÜZESSGYARMAT EGYEDI TÁJÉRTÉKEI.....	25
A FÜZESSGYARMATI HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS TOVÁBBI HELYI ÉRTÉKEK.....	34
TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK.....	39
KÖZPONTI, KIALAKULT TELEPÜLÉSRÉSZ.....	41
ÁTALAKULÓ LAKÓTERÜLETEK.....	45
GAZDASÁGI ÜZEMEK TELEPÜLÉSRÉSZ.....	47
TURISZTIKAI - SPORT TELEPÜLÉSRÉSZ.....	48
SPORTLÉTESÍTMÉNYEK.....	51
KÖZPONTI, KIALAKULT TELEPÜLÉSRÉSZ.....	52
GAZDASÁGI ÜZEMI TELEPÜLÉSRÉSZ.....	56
TURIZMUS - SPORT TELEPÜLÉSRÉSZ.....	57
TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK.....	58
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK; KÖZTERÜLETEK.....	60
JÓ PÉLDÁK I.....	62
KAPUK, KERÍTÉSEK, TORNÁCOK, UDVAROK, AJTÓK, ABLAKOK, HOMLOKZATKIALAKÍTÁS.....	62
JÓ PÉLDÁK II.....	68
HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK.....	68

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

TISZTELT OLVASÓ!

Ennek a kézikönyvnek az elkészítése fontos a település számára, mert megvilágítja értékeink jelentőségét és segíti az értékőrzéssel harmonizáló változtatásokat, amelyek alapján otthonunk, Füzesgyarmat város arculata formálódik.

Ragadjuk meg a lehetőséget, hogy olyanná formálhatjuk településünket, ahol kellemes környezetben, harmóniában élhetünk, egy átgondolt és megálmodott településképet kialakítva. Mi dönthetünk arról, hogy mi az, amit biztosan nem szeretnénk a jövőben sem épületeinken, közterületeinken, és javaslatokat teszünk arra, hogy mi az, amit értéknek, követendőnek, maradandónak tartunk. A döntésekhez azonban ismernünk kell településünk múltját – jelenét.

Polgáraink és önkormányzatunk erőfeszítéseire és eredményeire alapozva az informatika és digitalizáció korában felgyorsuló változások megjelennek településünk életében is. Füzesgyarmat kedvező jövőlehetőségeket kínál a hatékony és fenntartható gazdálkodás területén.

A Füzesgyarmaton található Ösvény Esélynövelő Alapítvány keretében szerzett több éves szociálpolitikai és nonprofit menedzseri tapasztalattal vállaltam polgármesterséget. A város számos értékének feltárása, gondozása és fejlesztése kiteljesedhet az informatika eszköztárára is alapozva. A változások sikeres megvalósításához hozzájárul, hogy Füzesgyarmat polgárai és vendégei egészségének megőrzését igényes fürdővároshoz méltó gyógyvizés szolgáltatásaival, gazdag szabadidős, kulturális program kínálattal támogatja.

Az informatikusok gépeire alapozott digitalizáció, a mesterséges intelligencia fejlesztőire és gyártástámogató adatelemzőire is építő automatizáció gyermekek fantáziáját is megragadó szerkezetei a robotok.

Füzessgyarmatra települt a robotok lelkét, az irányító-vezérlő elektronikát gyártó – ilyen tekintetben is világszínvonalú – közel 800 dolgozót foglalkoztató német cég, a KUKA Robotics. A Békés megyei munkaerő-lehetőségekre épített, a vasúti szállítás kiváló lehetőségét is figyelembe vette. A KUKA Robotics Hungária Ipari Kft. 1991 óta van jelen Magyarországon. Lehetőség nyílt és még ma is nyitott arra, hogy a vezérlődobozok összeszerelésén túl újító, fejlesztő munkában is jelentős szerepet kapjanak a magyar szakemberek. Ma a város jelentős és tartósan működő foglalkoztatója a cég, amely újabb fejlesztő részleg létesítésével Erdély felé fordult. Rajtunk is múlik, hogy a nagy kreativitást igénylő feladatokra nálunk is találjon lehetőséget. Arra is lehetőség nyílna, hogy a gyártó bázisok vonzó kertészeti és építészeti arculatot öltösenek, ahogyan az üzemek belső tereiben már ma is változatosabbá válik a gépies munka.

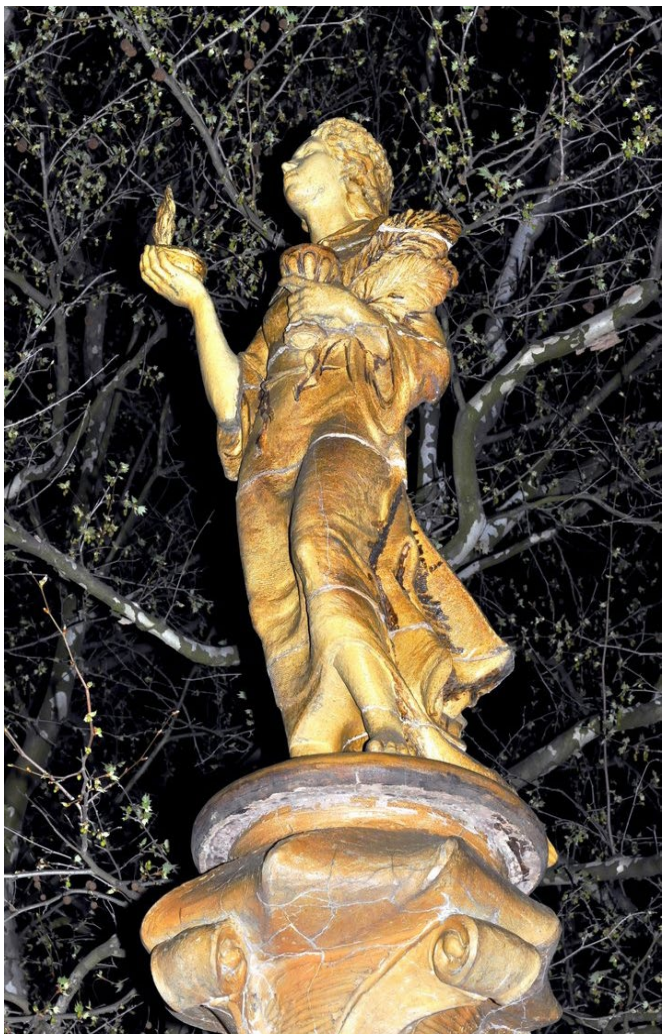

Füzessgyarmat az Alföld lovassportjának egyik fellegvára, minden évben két jelentős lovas-rendezvényre kerül itt sor. Több lovas tanya és a három patkós Lovas Centrum kiváló helyszíne a lovas programoknak. Számos fogatlovas rendezvénynek, így a Világkupa fogatlovastornának is kiemelkedően sikeres szereplői a füzessgyarmati fiatalok. Németi Judit a lovastorna, Gergely Sándor lovas tanyája a turisztikai lovaglás, a Galambos Ház, Galambos Sándor hintőkészítő lovas tanyája többirányú lovas foglalkozások gazdái, mellettük újabb, lovas sport terén felkészült sportolók a garanciái e turisztikai-sport fellegvár színvonalnak.

Kiváló sportolási lehetőséget kínál a városi sporttelep, ahol kivilágított, füves és műfüves sportpálya is található. A városban sportcsarnok várja az edző- és sporttáborok szervezőit.

A várost csodálatos strandja és a köré szerveződő szálláshelyek, szolgáltatások teszik turisztikailag vonzóvá. A strandon két fészített víztükrű medence és gyermekpancsoló várja a felüdülést keresőket. A gyógyulni vágyók az egyik kút melegvizének gyógyvízzé minősítése nyomán „Sárrét Gyöngye” névvel illetett, minimum 42 Celsius fok hőmérsékletű víz áldásos hatását ismerhetik meg az ülőmedencékben, amelyek segítségével főleg a mozgásszervi és nőgyógyászati betegségekben szenvedők találhatnak enyhülést. A szálláslehetőségek bőségesek, a Tourinform Körös-Sárrét Információs Irodán át, de az internetes tájékoztatók alapján is áttekinthetők.

Szent Borbála, a bányászok védőszentje

A Füzessgyarmat városra kidolgozott integrált városfejlesztési koncepciónk szerint átfogó cél a gazdaságfejlesztésre is alapozott minőségi életfeltételek biztosítása, a városarculat egyedi arculatának, egészséges városi környezetének megőrzése. Az ennek értelmében megfogalmazott négy stratégiai cél:

- a helyi gazdaság fejlesztése, a foglalkoztatás bővítése a helyi potenciális munkaerő foglalkoztatása érdekében összehangolt programok alapján
- a minőségi élet feltételeinek javítása
- turisztikai attrakciók létrehozása, kulturális örökség védelme és fejlesztése
- energetikai korszerűsítések, a megújuló energia használatának kibővítése.

A 2014-2020-ig szóló gazdasági program - amely a város honlapján elérhető – részletezi a legfontosabb fejlesztési elhatározásokat, amelyek egy része 2017-re megvalósult. Profiljából adódóan a települési arculat témakörrel csak a legismertebb védett és helyi védelemre helyezni szándékozott építményeket említi.

Környezetével együtt műemlék a Református templom és parókia valamint a Tájház, benne a Hegyesi János Emlékszobával. A városközpont számos építészeti látnivalója mellett helyi értéktárba helyezésre méltó többek között a füzessgyarmati lovassport, a Galambos Hintókészítő Műhely, a Szent Borbála-szobor és a neobarokk kút, a Sztás Erzsébet Képtár, a Schamschula Virág ólomüveg- és díszüveg készítő nyitott műhelye.

A településarculati kézikönyv igen sok olyan településszerkezeti és építészeti értéket tár fel, amelyek településünk megkésett gazdasági fellendülésének is köszönhetően a jövőben turisztikai és életminőséget emelő jelentőséget kaphatnak. A mai műszaki feltételek és természeti környezet védelmi lehetőségek mellett ezeket a népi építészeti örökséget megjelenítő értékeket gazdag növényzetükkel együtt meg tudjuk őrizni.

Az eddig elért eredményekhez és a jövőbeli közös munkánkhoz elegendő erőt kívánok

Bere Károly
polgármester

ELŐSZÓ

A városkép-alakítás témakörtől látszólag távoli megközelítéssel kezdjük a múlt és jelen értékeinek számbavételét. Így a város polgárainak jövőbeli lehetőségeire is utalva közelíthetünk egy a település működésével tartósan összhangban álló épített arculat megfogalmazásához.

Induljunk el a bankoktól, amelyeknek tíz év múlva a jelenlegi dolgozók kétharmadára nem lesz szükségük. Ugyanakkor kellene majd a technológiai és adatspecialisták. Az adatspecialista lesz a következő évek legkeresettebb szakmája, de a cégeknek óriási szüksége lesz marketingmenedzserre is. Sokan egyáltalán nem tartanak ettől. Úgy vélik, hogy ekkora mértékű változásokra csak fokozatosan van kilátás.

Van esély arra, hogy Füzessgyarmat a változásokra gyorsan reagál. Annál inkább, mivel az ország 17 hátrányos helyzetű kistérségének egyikében, Füzessgyarmat városban egy új Innovációs, Oktatási és Közösségi Központ jött létre, ráadásul a városi könyvtárhoz kapcsolva. Ennek jelentőségére rávilágít egy könyvtári informatikus szakember: Jelenleg azt, hogy ki az adatspecialista, informatikusok vagy hozzájuk közvetlenül kap-

csolódó intézmények fogalmazzák meg.

A fogalom meghatározása során „a jelenleg könyvtári keretben működő „adat tudomány” kérdését soha, de soha nem veszi figyelembe senki sem”.

Pedig a tartalomszolgáltatást, információszolgáltatást rendszerszerűen és folyamatosan a könyvtárak végzik a jövőben is. Ez olyan jellegű feladat, amelynek elvégzésére semmilyen más szakma nem alkalmas. Az adattárakban kereséshez előállított algoritmust, statisztikai elemző módszereket alkalmazók mellett kellene a jól képzett ügynevezett meta-adatkurátorok. Nélkülük a legjobb tartalom is nehezen kerül el a használókhoz.

Minden gazdasági és kulturális területre érvényesek a fenti gondolat: a komoly informatikai tudás és a sokoldalú műveltség együtt szükséges, úgy a fürdőműködtetésben, mint a turisztikai, ipari és mezőgazdasági termék előállítás és értékesítés terén.

A változások az óvodai és iskolai tudásvágyébredés új formáihoz is utat fognak nyitni.

FÜZESSGYARMAT BEMUTATÁSA

A település múltja az első levéltári nyomoktól a közelmúltig

Füzessgyarmat Békés megyében a Berettyó folyó alsó folyásának nyugati partjától 4 km-re helyezkedik el, a hozzá legközelebb fekvő városa Szeghalom.

A város és a környező települések térségében a régészek fejlett kőkorszaki majd bronzkori kultúra település-nyomait, Európában egyedülálló kultikus agyagszobrait, színezett agyagedények töredékeinek sokaságát tárták fel.

A honfoglalás előtti évszázadokban a tulajdonképpen Berettyó folyóként még nem létező, szabályozatlan hatalmas mocsaras térség állattartásra és a vízi élővilágra építő kultúrára alapozottan kis települések sorának adott helyet.

Feltételezhető, hogy a Gyarmat helynév a honfoglalás kori Kürt-Gyarmat névből eredeztetetten már az államalapítás évei előtt megjelent.

Oklevélben először 1219-ben volt fellelhető, akkor Gormoth-nak írták.

A 13. századi (1208 - 1235) Várad Regestumban a „Tüzes vas ítélet” 112-dik paragrafusaiban szerepel először. (1479-ben Nagh-, illetve Kys Gyarmatnak, 1564-ben pedig Giarmatnak írták. 1776. január 1-jén Mária Terézia idejéből való rendelet szerint a többi Gyarmat nevezetű falutól megkülönböztetésül a falu neve Füzessgyarmat lett).

Gyarmat határában a középkor több falu is

állott, amelyek Pázmány kivételével a törökdúlásig voltak lakottak.

A törökök kivonulása után a megye területe elvadult, kietlen pusztaság volt, 1695-ben a császári kamara fennhatósága alá került. Újra betelepülése illetve betelepítése a Rákóczi szabadságharc évei – 1704-1711 – után indulhatott. A Füzessgyarmattól keletre eső szomszédos terület végig császári birtok maradt. Rákóczi sikertelenül próbálta török támogatással visszaszerezni Erdélyt.

A Rákóczi szabadságharc évei: 1704 – 1711-ig. (Térképpel)

A község c. 1722 és 1235 között a Nadányiaké volt. 1736-ban Harruckern báró és Békés vármegye főispánja királyi adományként megkapta a gyulai uradalmat, benne Gyarmat falut is. Majd Gyarmat Vécseieké, Wenckheiméké és a katolikus – térítő apácákat is hozó – Blankenstenieké lett.

A legkorábban említett templomot 1332-ben említik, titulusa ismeretlen. Az új Református templom 1797-1803-ig épült, összefüggésben azzal, hogy 1781-ben II. József császár Türelmi Rendelete szabad vallásgyakorlást és hivatalviselést biztosított egyes felekezeteknek.

Tornyát egy 1867-es vihar ledöntötte, utána kapta ma is látható sisakját. A toronyban három harang volt, kettőt az I. világháborúban elvittek. 1920-ban új harangot öntetettek, 1944-ben ezt is elvitték, csak a nagy harang maradt meg.

A Türelmi Rendelet életbe lépése utáni templomépítés során Füzesgyarmat mellett Dévaványa, Körösladány, Vésztő, Zsadány, Sarkad és Endrőd középkori templomát is lebontották. Vésztő középkori temploma alatt és mellette három korábbi templomot sikerült feltárni. (Lehetséges, hogy Füzesgyarmat korai temploma – a jelenlegi tájolási iránytól eltérő tengelyiránnyal – a református templom padlója alatt rejtőzik.)

Vályi András és Fényes Elek város-leírásai

Vályi András 1796-os Magyarország leírásában Füzesgyarmat templomára vagy templomépítésre nincs utalás. *„Magyar falu Békés Vármegyében. Földesura Gr. Haruker Uraság. Lakosai reformátusok. Fekszik Szarvashoz 3 mérföldre, Bihar Vármegyének szélénél, Hajdan mezőváros vala és a Nádasdyak bírták. Harmad része szántó földjeinek meglehető, nádja elég, füzése tsekély, kerti, szőlei középszerűek, malma vízen, de ritkán használják. Fogatkozásai, hogy határaját Körös és Berettyó vizek szokták elönteni, Szénája sásos, töltéseket is kell tartaniuk, legelőjük nem elég, és piacozások távol van, második Osztálybeli.”*

Fényes Elek Magyarország geográfiai szótára 1851-ben Füzes-Gyarmat néven illeti a települést. *„Magyar mezőváros Békés megyében, a Sárrét szélén, közel Bihar megyéhez, N-Várad-*

hoz 7 mfnyi távolságra. Van benne 647 ház, 82 katolikus, 4409 református, 10 evangélikus lakos. Egy igen szép református templom, három református iskola, 267 fiu, 211 leány gyermekkel, derék urasági ház, mellette lévő kerttel, több tiszti ház, nagy magtár, sörház.

Határa lapályos fekete korhany föld, felette gazdag termékenységgű, szénája igen sok, s nádja is annyi, hogy még udvaraikat is azzal kerítik a lakosok, nádas tavaiban a vizimadarak ezerenként tanyáznak, s ezek között a kócsagok különösen említést érdemelnek, teknősbékája és rákja bőséggel, szőleje sok szép gyümölcsfával van beültetve, de bora nem állandó, de turfája nagy mennyiségben volna, de nem használják. Lakosai igen vagyonosak, sok magyar juhot, sertést, birkát s híres szépségű szarvasmarhát tenyésztenek, a földesuraság pedig több ezer merinost, sertést, és szarvasmarhát tart. Az ivóvíz itt iszapos ízű, és keserű. F. u. gr. Blankenstein. Ut. p. Gyula”

Füzessyarmat első várossá válása

Az 1803. október 15-én elnyert országos vásár tartás privilégiumával együtt mezővárosi rangot kapott a település, amelynek az 1828-as összeírásakor már 4076 lakosa volt. Ekkor alakult a településen az első iparos céh (mint mezővárosi iparosodás első intézménye) Egyesült Céh Társaság néven 44 iparos taggal. A település a mezővárosi címet a kiegyezésig, 1867-ig őrizte, de az adóterhek miatt saját elhatározásból lemondta a városi rangról.

A Nagysárrét a gátépítések előtt és után

A Berettyó és Kékkálló folyó szabályozása előtt áradás idején az alacsony fekvésű területeket gyakran elöntötte a víz, így alakult ki a Nagy-Sárrét. A Berettyó szabályozásakor a Darvas, Szeghalom felé új medret ástak. Az építés során emelt magas gát sem tudta mindig megmenteni a környéket az áradástól. Az I. világháború során a Kálló kiöntött, és a régi Sárrét területéből visszavette a Vettrét dűlőt egészen a Bajom határbéli Lovassi pusztáig. A Sárrét magasabb helyei – amelyek nem voltak, vagy csak átmenetileg álltak víz alatt –, porondok, szigetek voltak. Háborús időben – a tatárjárás, török dúlás idején –, jó menedéket nyújtottak a lakosoknak.

Ilyen szigetek voltak: Sársziget, Jánysziget, Görbesziget, Kertéssziget, Hosszúsziget, Barnasziget, Farkassziget, Hagymássziget, Macskássziget, Pázmánysziget, Akasztósziget, Tósziget, Jenőmajor, Máriamajor, stb. A vizes területeken főként nád, sás, gyékény termelt, az 1800-as évek végéig mindössze hatvan holdat műveltek. Ezeken a nádas és mocsaras területeken sok volt a hal, vadliba, vadruca, daru, gém, kőcsag, szárcsa, bíbic, vidra, stb., de róka, valamint farkas is szép számmal tanyázott a nádasokban. Füzessyarmatról Bajomba csak hajón lehetett közlekedni az 1800-as évek végéig.

A község arculata az I. világháború után:

1922-ig épült a mai nagy iskola, amelynek építése a I. világháború miatt szünetelt. 1896-tól áll a főtéren a mai Városháza. Újabb házhelyek kerültek kiosztásra a Nagyváradi, a Szabolcska, a Régi vásártér környékén, a Sárszigeti újtelep, Lehel, Kinizsi, illetve Garalapos utcákban. 1940-ben 4 ház épült a Bikaszinnél. Felépült húsz ONCSA ház a Sárszigeti részen, majd a Sas, Erkel, Szabadkai utcán osztottak telkeket.

Egy 1830-as összeírásból tudhatjuk meg, hogy volt az akkori városnak két olajmalma, két köleshántolója, kilenc lisztmalma. Jelentős volt az állattenyésztés, sok kitűnő gazda között Homoki Lajos volt a legnagyobb szak tekintély a lótenyésztés terén. Az ipar nagyon lassan alakult, 1850-től nőtt meg a számuk jelentősen: kovácsok, bognárok, csizmadiák, tímárok, asztalosok, kenderfeldolgozók voltak elsősorban. Megjelentek a szélmalomok is. A Kovács kertnél a bucsai útfélen Blankenstein Károly építtetett gőzmalmot, amit a kiváló építész, Borsothy Géza építtetett fel, aki többek között a városházát, és a nagy iskolát is építtette, de a Berettyó csatorna elkészülését is irányította. A gőzmalmot kőszénrel fűtötték, vizet a malom mellett fűrt artézi kútból nyertek. A kút vize meleg volt, így közfürdőt is kialakítottak, sőt tenispályát is építettek mellé. 1934-től Berg Sándor lett a tulajdonos.

Gazdasági változások az 1900-as évek elejétől: 1900-ban alapították a téglagyárat, az elnök Vitéz Homoki Lajos volt. A szeghalmi úton Nagy Imre földbirtokos többedmagával megépítette a füzesgyarmati Hengermalom Rt-t, amely 1988-ig üzemelt. Szilágyi László a darvasi út mellett alapított téglá- és cserépgyárat. Homoki István Barnaszigeten Kendergyárat építtetett. 1930-ban Moskovits Miksa Alföldi Cipőüzemet létesített, a hadsereg beszállítója lett a kiváló minőségű cipőkkel. 1946-tól Csák János vezetésével a Cipő Üzemből KTSZ alakult. A Kossuth utcában létesült a Sárreai Tejcsarnok Szelei Lajos irányításával. Itt készítették paprikás túrót az országban először. 1941-től a mai rendelő pincéjében – az egykori Polgárfele házban - a Spöttl fivérek juhtejből készítettek sajtot 1944-ig. A gróf Blankenstein-familia 1820 körül épült uradalmi házat az 1900-as évek elején kastélyá alakították.. A kastélyhoz tartozott a kat. Kápolna és a körülötte elterülő erdőség az erdészházzal- ez a mai fürdő területe - a Nagygyep lovardával, sörházzal és cselelőlakásokkal.

A kastélyt 1944-ig lakták a Blankenstein-familia tagjai, azaz a háború ideérkezéséig, majd elmenekültek. A kastélyt a szovjet kato-

nák felrobbantották. A háború után alapította Hauzman Artúr a Járműjavító Szövetkezetet. Megszűnése után az akkori kitűnő szakemberek és mesterek, majd követőik – Galambos Sándor és munkatársai – híres hintógyártók lettek.

1965-ban a kastélykertben fúrták azt a kutat, melyből 62 Celsius fokos víz tör a felszínre.

1969-ben nyitotta meg kapuit a strandfürdő, amely a régió egyik legszebb fürdőjévé vált. 2003-ban "Sárreai gyöngye" elnevezéssel gyógyvízminősítést kapott a strandfürdő termálvize. Az évente több mint százezer vendéget fogadó fürdő neve 2006-ban Kastélypark Fürdő lett.

Az 1980-as évek elején a mezőgazdasági termelés csökkent, az ipar szerepe jelentősen megnőtt. A szénhidrogén-kutatók a 80-as évek közepén a MOL Rt. jelentős mennyiségű szénhidrogénvagyonot talált, majd termelt ki

A szellemi és művelődési életet a kultúrházban, a városi könyvtárban, a moziban, a tájházban és az 1997-ben megnyílt Szitás Erzsébet képtárban folyó kulturális tevékenység határozta meg. Az önkormányzat és a lakosság törekvése nyomán a nagyközség 2000-ben várossá vált. A fürdő melletti Thermal Hotel Gara Gyógy- és Wellness Szálloda mindössze 76 km-

re található Debrecentől, melynek repülőtérre érkező vendégeket is fogad.

2016-ban befejeződött az új Községi Központ építése az 1920-ban iparosháznak épült, művelődési házzá alakított épület helyén. A kivitelező a NAVARAN Építész Tervező Kft, az építész Bíróné Gábor Dóra volt.

A település arculati kézikönyvében bemutatott emlékművek, szobrok, de a hazai és helyi kulturális élet jeles szereplőinek alapos ismerője a város polgármester-helyettese – Ibrányi Éva óvodapedagógus – több mint harmincöt éve dolgozik óvodapedagógusként. Füzesgyarmat kulturális, nevelési és részben szociális ügyeit intézi. Külön kötetet érdemel a település kiválóságainak és teljesítményüknek bemutatása, a bevezetőben említett adatspecialisták, marketingmenedzserek és sokoldalúan művelt könyvtárosok, de a szabadidős sportkultúra erősítői.

A lovak és tornász fiatalok - kocsihajtással is kombinált - produkcióit harminc éven át felépítő, nemrég eltávozott Németi Istvánt és attrakciókat bemutató tanítványait szeretnénk méltó módon bemutatni. Lánya folytatja az apja által megkezdett országos elismerést kiérdemlő, igen nagy felelősségvállalással járó alkotó munkát.

A kocsira, a lovakra és a tornászokra is figyelő Némethi István

Alsó kép: Kompozíció lipicai lovas kocsin
Jobbra: Kék gúla

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP

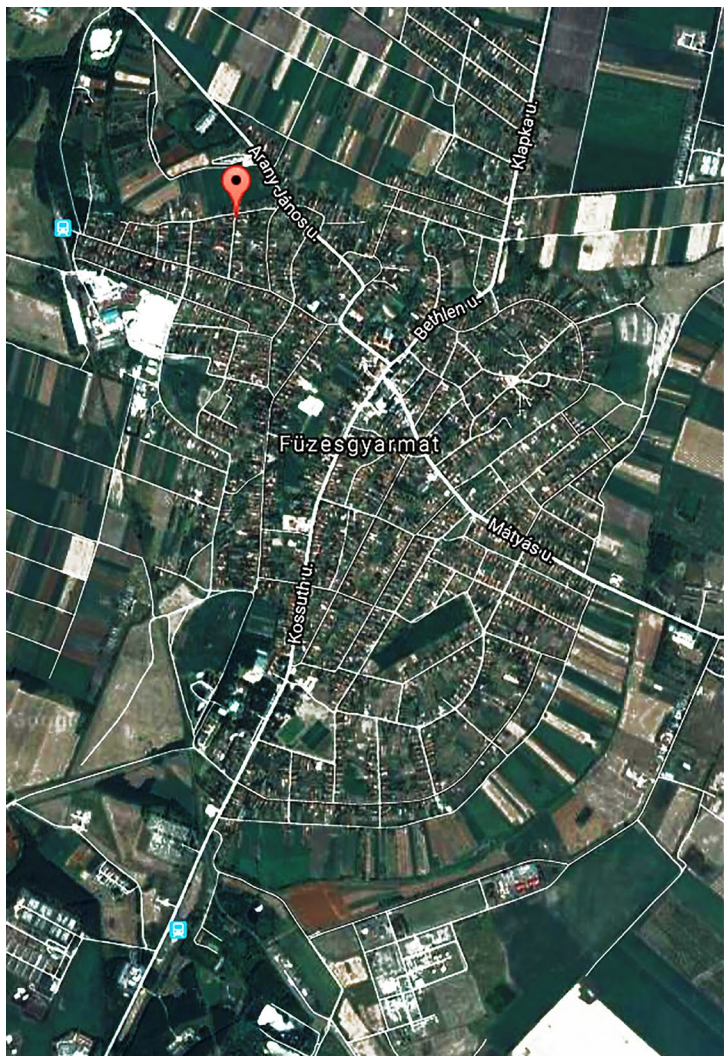
TELEPÜLÉSSZERKEZETI JELLEMZŐK TELEPÜLÉS-KARAKTER

Füzesgyarmat város az Alföld Nagytáj, a Berettyó-Kőrösvidék középtáj szinte vízszintes síkságán fekszik. Erdővel alig takargatott, mocsaraktól jó részt megszabadult szikesedésre hajlamos földjének monoton, két méteren belül „hullámzó” terepjátékát csupán 41 kunhalomnak nevezett földkúp töri meg. Nem csoda, hogy a lecsapoló csatornák kialakítása mellett is nehezen biztosítható a belvízelvezetés – különösen a tavaszi olvadás idején.

Adottság, hogy Füzesgyarmat arculatában felülről nézve - hegyek, azokon épült várak vagy bizarr magasházak hiányában - a közeljövőben sem lehet gyönyörködni. Azonban a mocsaraktól kiemelkedő egykori kis platók spontán kialakult körvonalához igazodó település gyakran íves utcái az út mentén emelt épületekkel és fákkal gyakran nyújtanak meglepő, érdekes látványt. Olyant, amit bármilyen hegyes vidék ha belefeszül, akkor sem tud kínálni. Fényképek ezt a térben kibontakozó élményt nehezen, sőt egyáltalán nem idézhetik fel.

Füzesgyarmat madártávlatból

Füzesgyarmat CNES/Airbus 2017
 Füzesgyarmat II. katonai felmérés
 Füzes-Gyarmat I. katonai felmérés

Jobbra lenn 1860 körül még íves mocsár-zóna,
 a mai képen feltöltött, mezőgazdasági terület.
 A vasútvonal a mocsárív végén, túl halad, a felső
 gazdasági terület is mocsármentes területen van.

A település főútvonalai nem változtak, jobbra
 fent a feltöltött mocsaras ív zónájában építés-
 re kedvezőtlen helyen IVS szerint szegregációs
 zóna van

A kis települések település-sziluettjét évszázadokon át a szerény falusi oromdeszmás, nyeregtetős házak és a jól megtermett csűrök sokasága tette gyalogos szemmagasságból kellemessé. Füzesgyarmaton is ez volt jellemző, de a városodás során a központban a jó kétszáz éves református templom és a múlt század elején létesült egy emeletes intézmény épületek együttese már gondosan megtervezett, érdekes központ-sziluettet eredményezett. Majd a rendszerváltás előtti évekig bérházak dobozai épültek. Ugyanakkor az 1870 után megindult kisvárosi lakásépítést követően a sátortetős, majd a jó széles ház, a nyeregtetőre és oromfalaságra redukáltan egy álnépi jelleg váltotta fel.

Ma változást hoznak a szállás- sport- és ipari létesítmények a hagyományos településképpel rokonságot nem mutató nagyfeszítávú építményekkel. A hagyományos lakásépítés anyag- és különösen fa-igényét is látva általánossá válhat a lapostetős létesítmények építése a lakások körében is. A lakosságcsökkenés mellett megnövekvő telekszélességek esetén is megmaradhat a település több évszázados településszerkezete.

A város térszerkezete tulajdonképpen az elmúlt 100 évben nem változott. **A település városrészeinek lehatárolása a kidolgozott Integrált Városfejlesztési Stratégia szerint:**

A település városrészeinek lehatárolása IVS 2017 szerint

1. A **városközpont** ellátja a belvárosi szerepkörét. „Ez a településrész 300 méter hosszú teresedő útszakasz, amely a főbb utcák találkozásánál jött létre. [...] A Városközpont településképét, hangulatát jellemzően városias épületek alakítják ki.”

A település központi funkcióinak jelentős része a Városközpontban helyezkedik el, a lakófunkció ebben a városrészben másodlagos.

2. „**Kisgyarmat** városképét, hangulatát hagyományos falusi és korszerű családi házak alakítják ki. A lakónépesség 20%-a él ebben a városrészben, funkcióit tekintve elsősorban lakófunkcióval bír. A város jelentősnek mondható ipari területe ebben a város-részben épült ki, emiatt a gazdasági funkció is hangsúlyos. A közlekedési funkciót a vasútállomás jelenléte képviseli [...]”

A közszolgáltatások közül itt működik a város központi óvodája, valamint orvosi rendelő.”

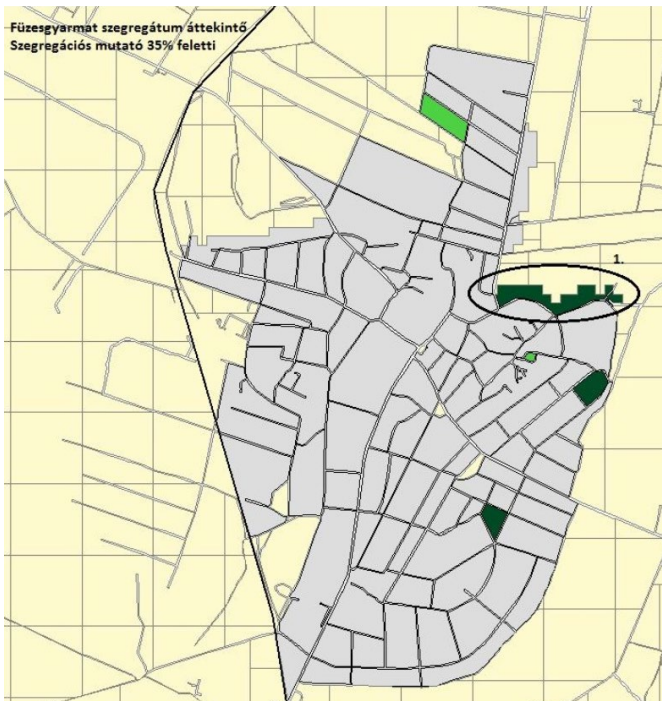
3. „A **Strandövezet** a város második központjának tekinthető.[...] itt található a Szitás Erzsébet Képtár, a Katolikus Kápolna, és a Volt gazdaház.[...] A fürdőhöz kapcsolódóan hangsúlyos a közösségi funkció, sportpálya, rendezvénytér, játszótér szolgálja a lakosságot.”

4. „**Naggyep** településképét, hangulatát a többi városrészhez hasonlóan és az egységes városképnek megfelelően hagyományos falusi és aránylag új építésű családi házak alakítják ki. [...] Községi funkciókat csak a játszótér képviseli. Humán szolgáltatások közül a bölcsőde épülete található itt. Mindkét szolgáltatás jelenléte a magasabb gyermekszám miatt szerencsésnek mondható.”

5. „**Sársziget**” városképét, hangulatát hagyományos falusi és korszerű családi házak alakítják ki. Funkcióját tekintve hangsúlyosan lakófunkcióval bír. [...]” Az idősök napközije és otthona és az általános iskola telephelye itt található.

„A lakások komfortfokozata elmarad a városi átlagtól, viszonylag magas a félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakások száma, annak ellenére, hogy a város más területeihez hasonlóan a közműellátottság adott. A városrészben szegregációval veszélyeztetett terület alakult ki”

Füzesgyarmat szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 35% feletti

Az ITS megállapítása szerint: „A Külterület a várost körbevevő közigazgatási terület, amelyben az itt élő lakosság egy-egy területileg egymástól távol lévő házakban él, azonban mivel nem alkot a város körül városszerkezettel egységet.” Ezért ezzel a térséggel a településfejlesztési célú stratégia nem foglalkozik.

A települési arculat jellege és várható változásai felől tekintve a TAK keretében a beépítés és megjelenés településrészre jellemző eltérései négy településrészre tagolást indokolnak.

- Kialakult központ a kulturális-képzési-önképzési és kisebb helyigényű szabadidős- sport programok intenzitásának erősítésével
- Átalakuló központon kívüli településrész, amelynek arculati jellemzője a hagyományos parasztházmodell mellőzése, de az „amerikai” olcsó faházak jellegű építmények kerülése, a telkek összevonásával kialakuló villaszerű beépítés, ott is, ahol a telken mezőgazdasági, akár állattartási és kisipari illetve turizmus gazdasági tevékenység folyik.
- Turisztikai és szabadidős programok épületei és színterei
- Ipari gazdasági, automatizáltságnak és logisztikai racionalitásnak alárendelt gazdasági területek – sziget-szerűen, a turisztikai és lakó zónáktól növényzettel erőteljesen lehatárolva

A város funkcionális értéktérképe IVS 2017 szerint

ÖRÖKSÉGÜNK ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Füzesgyarmat országos műemléki építészeti
értékvédelemben részesülő épületei:

-Népi kiscgazdaház, kovácsműhellyel

Simonyi u. 1. tsz: 4286.

-Református templom, Bethlen u. 1. tsz 834.

és környezete

-Református parókia és környezete.

Helyi védelem alatt áll

az 1997. évi LIV. törvény 30. § szerint

-Városháza, Szabadság tér 1. sz; hrsz.: 1.

-Egészségügyi központ, Szabadság tér; hrsz.: 2/2.

-Általános iskola, Széchenyi u; hrsz.: 2378.

-Volt gazdaház, Kossuth u; hrsz.: 36.

-Szitás Erzsébet Képtár, Kossuth u. 67. hrs.: 650/1.

-Kúria épület, Széchenyi u; hrsz.: 190.

-Katolikus kápolna, Kossuth u; hrsz.: 511.

-Unitárius templom, Széchenyi u; hrsz.: 99.

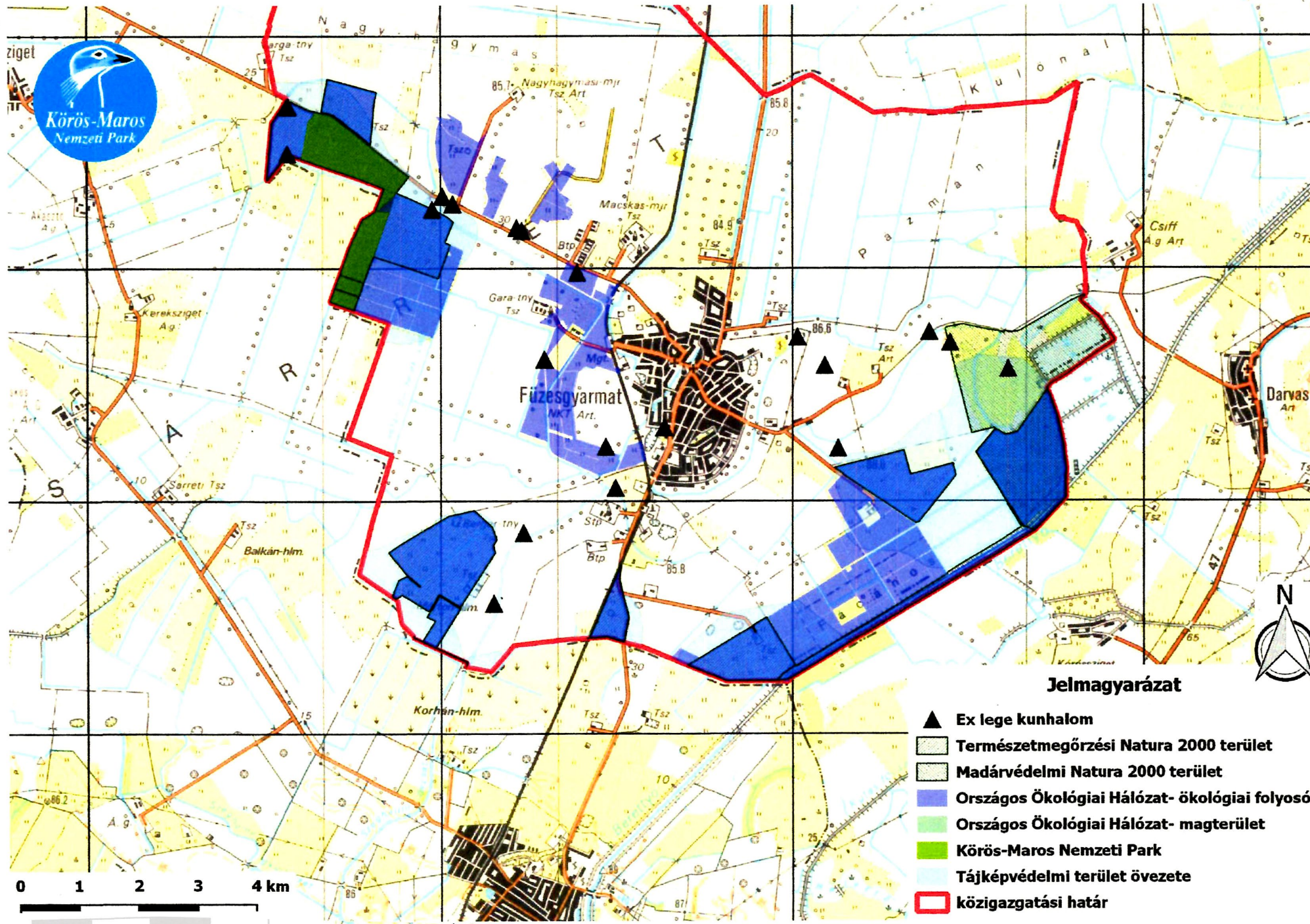
-Népi gazdaház

-Szitás Erzsébet Képtár

-unitárius templom

-volt gazdaház

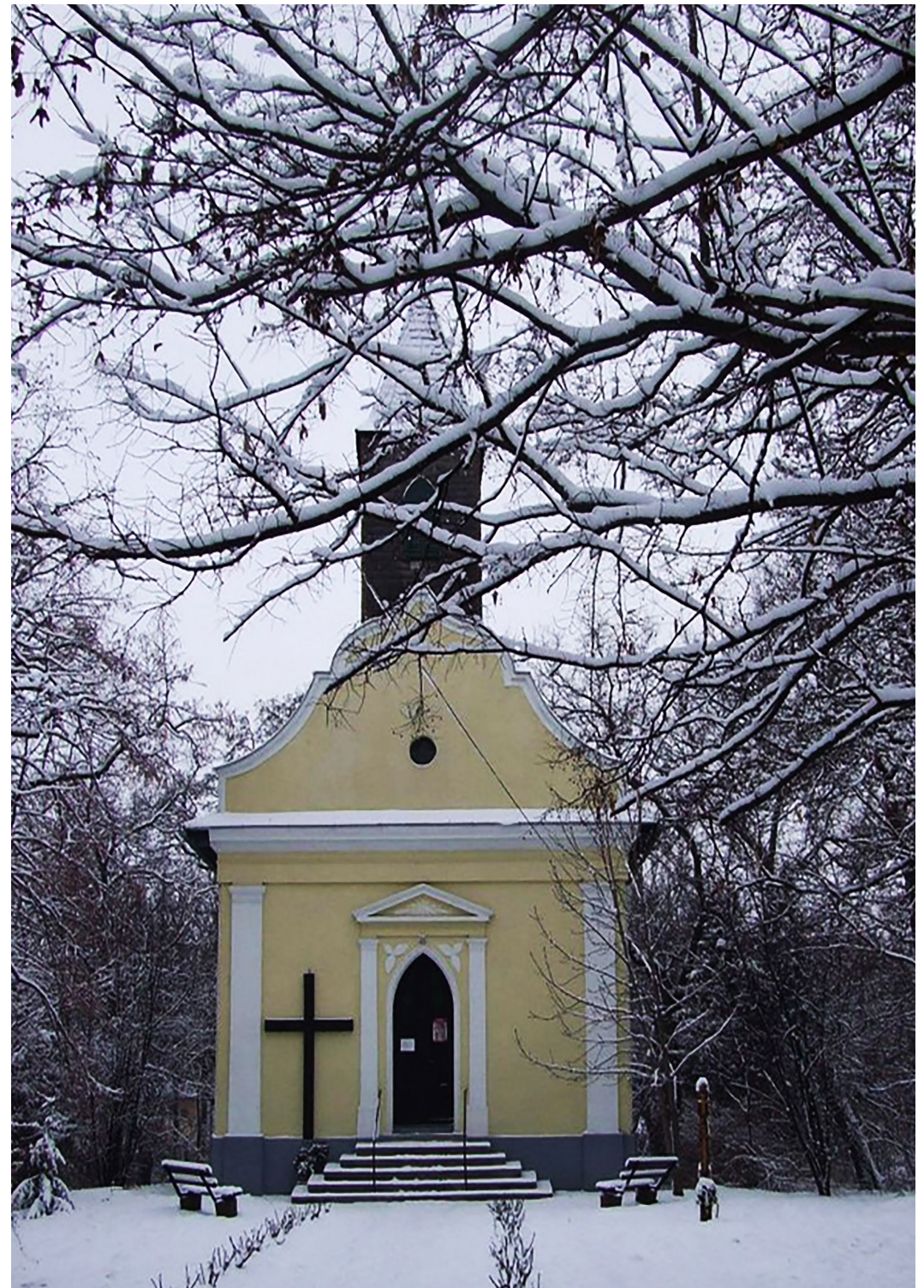

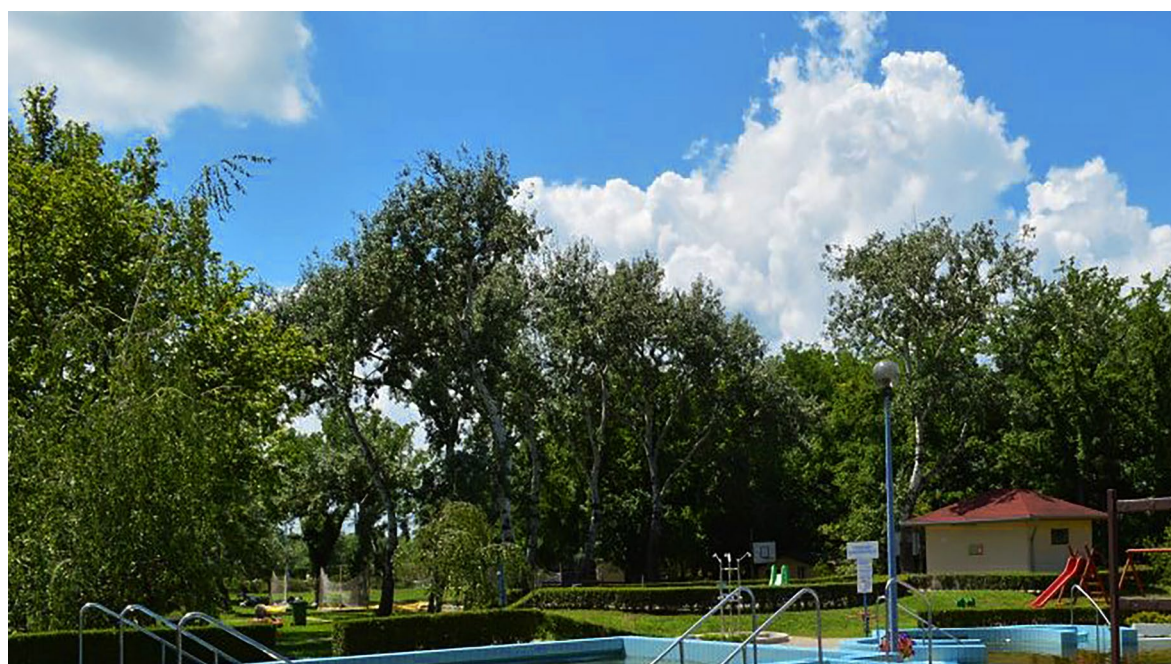
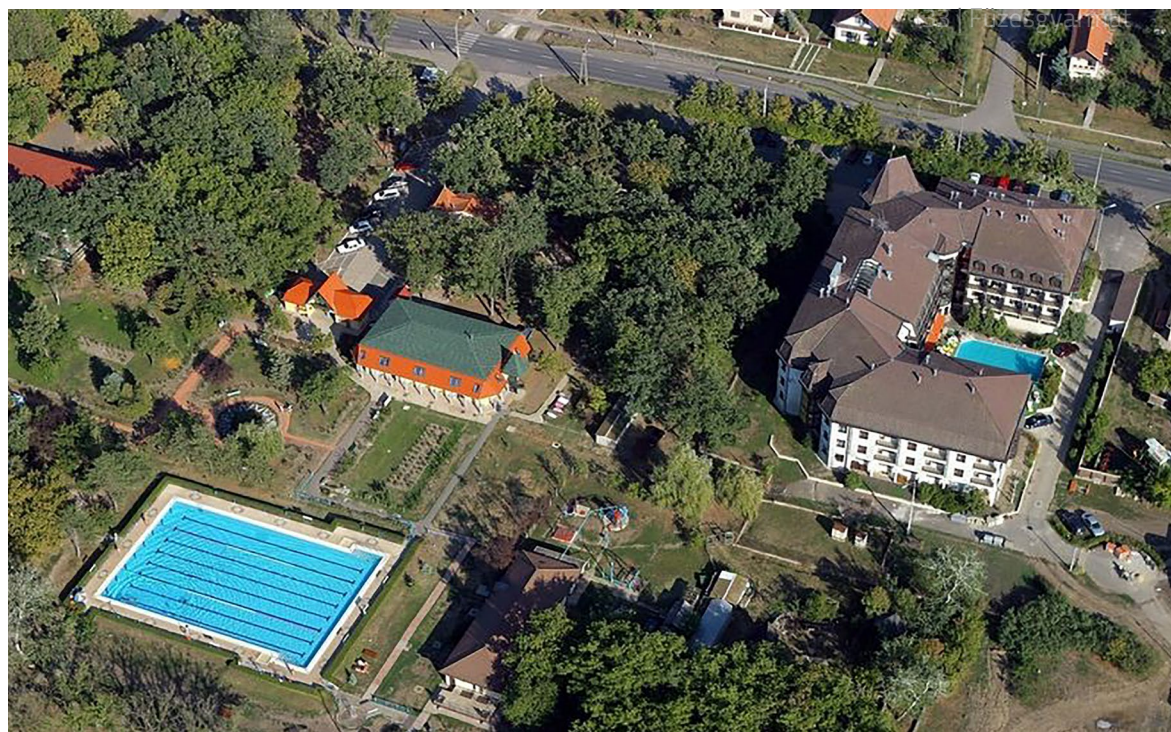

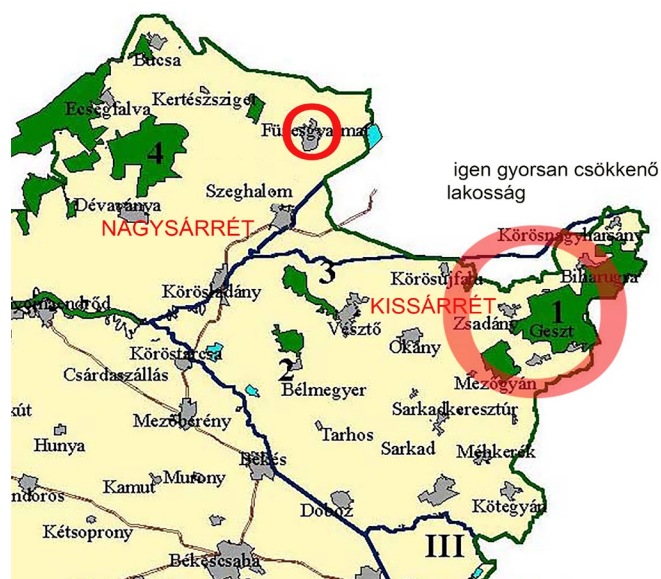

A FÜZESGYARMATI HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS TOVÁBBI HELYI ÉRTÉKEK

A Nagy Sárrét és Kis Sárrét területén, csakúgy mint az Alföld jelentős részén a tizenkilencedik század közepéig a vízi élővilágot folyónak alig látszó lassú mozgású vízzel átjárt mocsármező tartotta fenn. 1865 után a szabályozott Berettyó, majd az 1880-as évekre gátak közé fogott Körösök és a beléjük futó kicsi folyók élőlényeinek élettere leszűkült, mezőgazdálkodásra részben alkalmas területek keletkeztek. A sikeres árvízvédelem mellett csak a Tiszántúlon közel félmillió hektár mocsár szűnt meg, A főként tölgyes erdők fáit kivágták.

Csatornák és burkolt utak létesültek. Az utóbbi évtizedekben komoly uniós támogatást kaptak a még menthető természeti élővilág fennmaradását és rehabilitációját célzó komplex programok. A térségünkben is működő Körös-Maros Nemzeti Parknak 1997 óta feladata a különböző mértékű védettségek érvényesítése. A mentés-őrzés tartalmához képest ma még bizonytalanok azoknak a megengedhető változtatásoknak a körvonalai, amelyek még nem veszélyeztetik a természeteshez közeli élővilágot.

2001 és 2011 között a megyeszékhely nélküli városoknál 15 százalék, az 500 fő alatti községekben 25 százalék a csökkenés

Ahogy terjed a nagy múltú idegenforgalommal gazdálkodó térségekben a turisztikai uniformizálódás és szennyezés, a polgári tiltakozó mozgalmak erősödnek. A turisztikai tekinteten jelentősnek tartott majdnem érintetlen természet élmény-ereje gyengül, sajátos turisztikai házaságba, együttélésbe kerülünk a látni és enniválókkal. A turisztikai élmény nem pótolja a lokális identitás gondozását, beleértve az önmegismerésre alapozott fenntartható kapcsolatokat, mindennapok megformálását. *Ilyen megközelítéssel rendkívüli, a település életén messze túlmutató a városi lovassport, ez az önmagunkat és a fiatalokat egymásért is felelősségvállalásra képessé formáló aktivitás.*

Füzesgyarmat adottságai és lehetőségei behatórolik az ipari üzemek léptékét a korlátozott mennyiségű és minőségű munkaerő miatt. Van ugyan az egész településre kiterjedő előírások a nagyüzemi környezeti károsodások, korlátozására, de erősebb fékező erőt jelentenek a turizmus minőségi követelményei.

Füzesgyarmat település épített arculata és növényzete elegendő értéket tartalmaz ahhoz, hogy a jelenlegi idegenforgalmi forgalom többszörösére nőjön. Az értékek megnevezése, személyiségjegyekkel felruházása és személyiségeknek illő, hangsúlyozott, de visszafogott gondozása csupán az értékek sajátos kombinációjával és kiváló adatkezeléssel, az élménykínálat kiváló színvonalon történő, a médiában történő rendszeres jelenléttel valósulhat meg.

A történelmi Magyarország területén mintegy 40000 kulturális örökségi, tájkép és élővilág-védelmi szempontból jelentős (a magyar népnyelvben kunhalomnak nevezett) domború földmű létesült, sűrűbben a Tiszántúlon. Ilyen adottsággal a Nagy- és Kissárrét területén, településünkön például 41 kunhalomra alapozva egyedi tájképi turizmusbarát élmény-háló építhető. A helyi élőhelyek megsértése nélkül is újfajta figyelem fordulhat e táj-dudorokra, így azok a kerékpáros-gyalogos kirándulások jeles szereplői lehetnek. A gémeskutak, a kisebb-nagyobb vízfolyások gátjai és a csatornahálózat vonalai is kiváló alanyai lehetnek a szellemes, anyagi forrásokat alig igénylő élménygyűjtésnek.

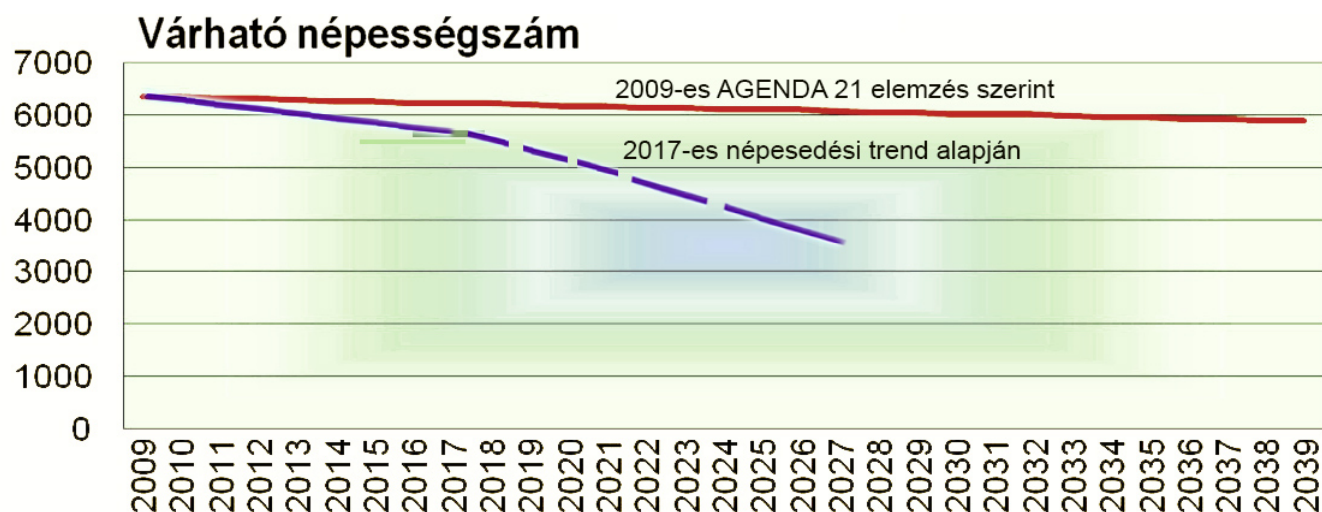
A településarculat egyediségét, eredetiségét a kis részletekben is felfedező településjáró turisztikai programokhoz előzményeket kínálnak az országjáró kerékpáros utakat bemutató videók.

Szokatlansággal és ártatlan érdekességgel ínyencségek sokaságát kínálja Füzesabony számos utca-törésnél, kis kiteresedéseknél, házak - és növények szellemes, gyakran spontán kombinációjával. Ezek pedig megváltoztatják látásunkat, új elvárások születnek bennünk a saját környezetünk formálásánál is.

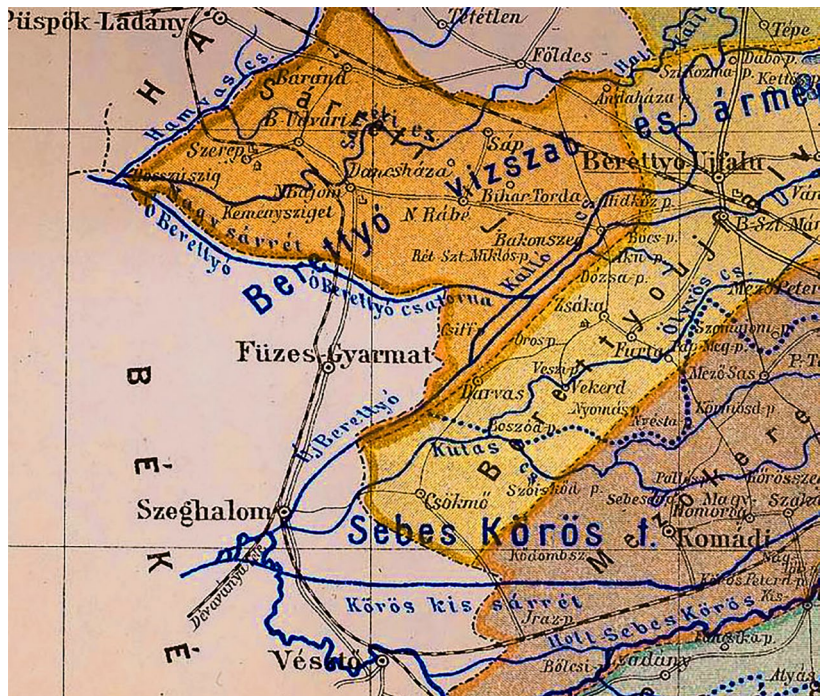
Az épített környezet építményei és növényzete helyi védettségnak nevezett védési megoldás az elmúlt évtizedben – részben azért, mert e védettséget az önkormányzat bármikor megszüntethette – a megtartáshoz szükséges támogatás ritkán fordult elő és ritkán vezetett eredményre, a létesítmény és védett növény hatékony megővése nem valósulhatott meg.

Az arculati kézikönyv felhívhatja a figyelmet az értékekre, de nem javasolhat olyan helyi védelmi lépéseket, amelyek akár az önkormányzat, akár a tulajdonos számára előnytelen terhet jelentenek. Az értékleltárba vétel lehetőségét adja az értékes létesítmények bemutatása.

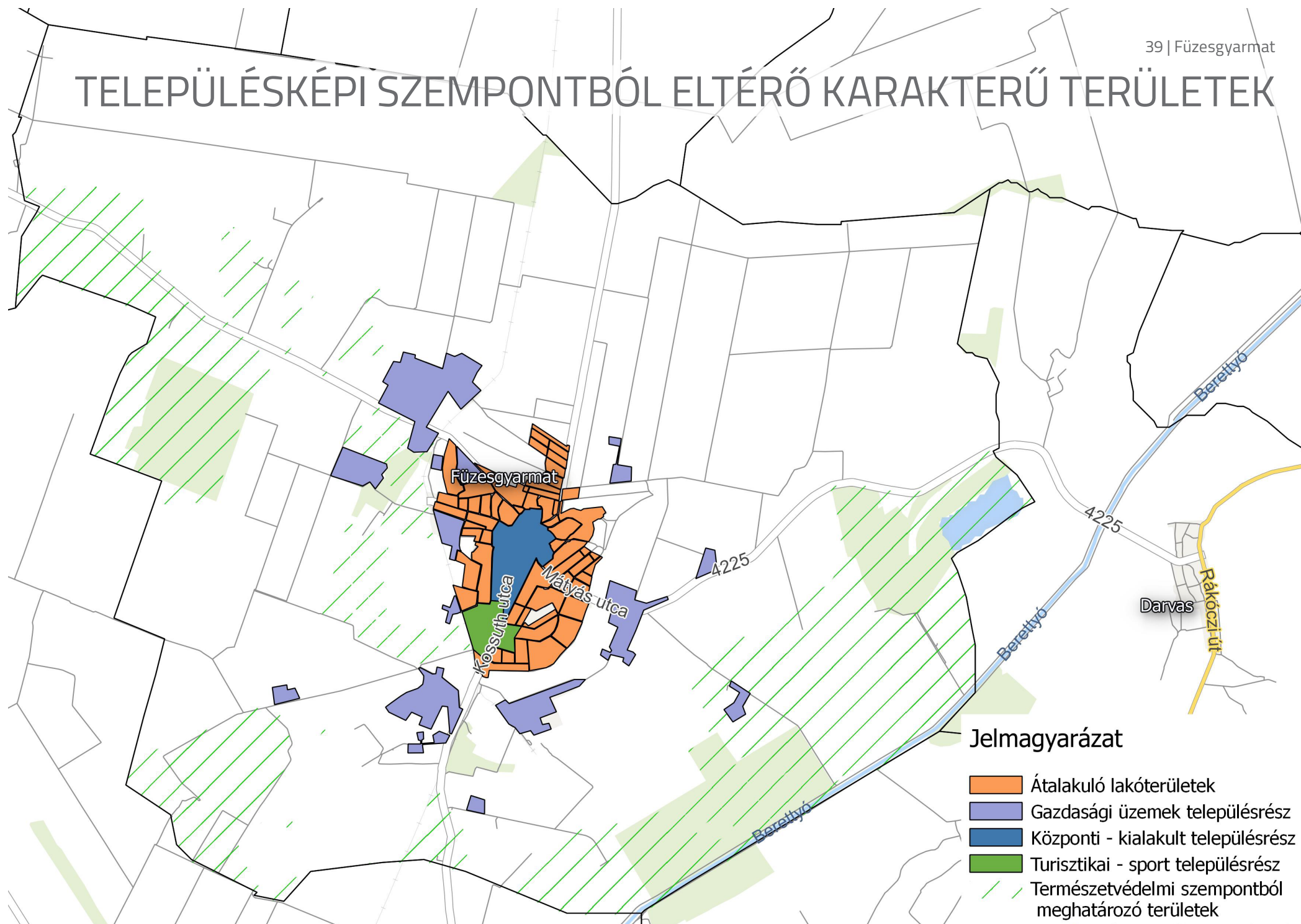
A népességszám csökkenése a települési táj és az épített arculat formálódása során a jelentős múlttal rendelkező táji elemek, szerkezetek és különösen az idős lakosság házai érdekeket egyeztető aktív önkormányzati védelmére biztatnak. Számolva azzal, hogy az eredeti és pótolhatatlan értékek nem csupán turisztikai szempontból fognak felértékelődni. A nyugdíjas korúak szervezett csoportjai számára aktivitási és jövedelemszerző lehetőséget is biztosítanak, ahogyan ez pl. Angliában működik.

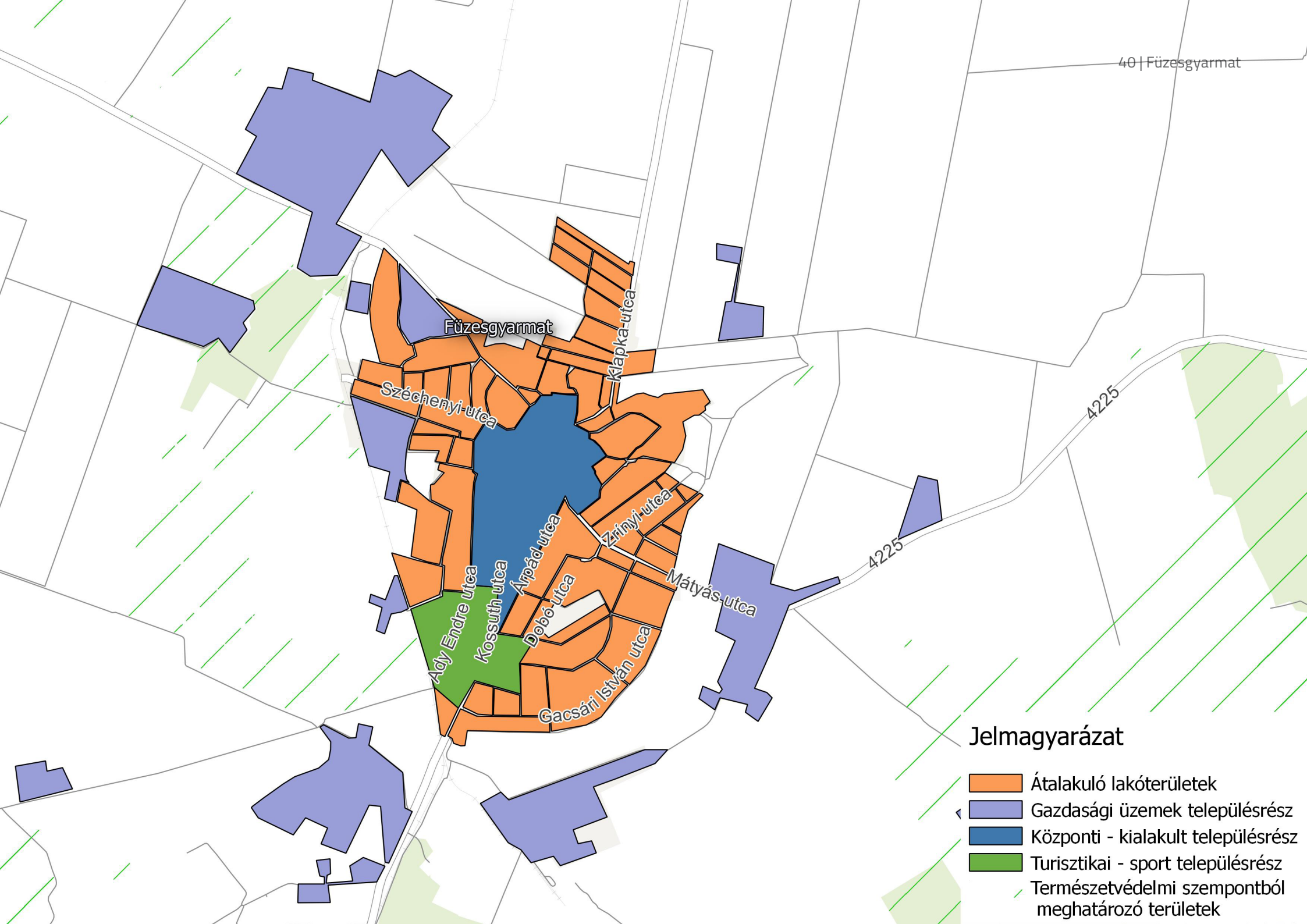

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK

Jelmagyarázat

- Átalakuló lakóterületek
- Gazdasági üzemek településrész
- Központi - kialakult településrész
- Turisztikai - sport településrész
- Természetvédelmi szempontból meghatározó területek

KÖZPONTI, KIALAKULT TELEPÜLÉSRÉSZ

A több évszázados városszerkezet a fő útkereszteződésben tágas helyet enged a téralakításra. Az épületek adottak, és van esély arra, hogy a fák látni engedik a legelegánsabb épületeket, illetve a lapostetős bérházaktól - benapozásra elegendő távolságra - sikerül sűrű fasort kialakítani a Mátyás utcán. Magastető építhető ugyan, abba lakások is helyezhetők, de a klímaváltozás és a lift nélküli újabb emelet nem vágyképünk.

A városházától az iskoláig fordulva látjuk, hogy igen nívós építészeti kompozíció alakult ki egy évszázada. Van realitása annak, hogy a városháza mellett nagyvonalú térmegnyitással hasonlóan igényes építészeti arculat alakul ki.

A központ térségben a legújabb és friss jelenség a művelődési ház helyén emelt közösségi központ épület. Szellemes nyíláskialakítása, telemekre illeszkedése megnyerő. A városházától felé haladó számára szinte vendégfogadó jelként is működik.

A központhoz lazán kapcsolódik a kastélyfürdő és sporttelep településrész. Az összekötő út a meglévő építészeti és kertészeti értékek kibővítésével vonzó sétaúttá válhat.

A turisztikai koncepciók fontos része olyan séta- és kerékpáros „Körjáratok”, sétányok kialakítása, ahol nem egyetlen útvonalon kell oda-vissza haladni. Füzesgyarmaton ilyen körbejárható, íves szakaszokkal és teresedésekkel a városházától határán spontán kialakultak, ezeknek a főútvonalhoz kapcsolódása megerősíthető.

A reprezentatív iskola-épület mögé épült tornaterem arculatának átalakítása lehetséges, de e hátsó zóna hátsó marad. A városháza mögé elgondolt rendezvénytér a főutcai térfal nagyszabású megnyitásával, és az iskolával szembeni térfal kapuzat-kialakításával, a két út közötti átjárás- átsétálás - és a rendezvénytéren áthatalás - élményével ad mással nem pótolható vonzerőt a központ térségnek..

Az arculati kézikönyv a kialakult értékekben rejlő lehetőségek jelzéséig talán elmerészkedhet, de sem kertészeti, sem konkrétabb városépítészeti megoldásokra nem tér ki.

A közelmúltban készült Integrált Városfejlesztési Koncepció számos arculatot érintő programot megfogalmaz, igen magas színvonalon. A gazdasági és szociális kérdésekre koncentrálni, nyitva hagyja az arculati megoldási lehetőségeket.

Rálátás a városi nagyrendezvény-tér területére

Útban a városházától a kastélyfürdő felé

ÁTALAKULÓ LAKÓTERÜLETEK...

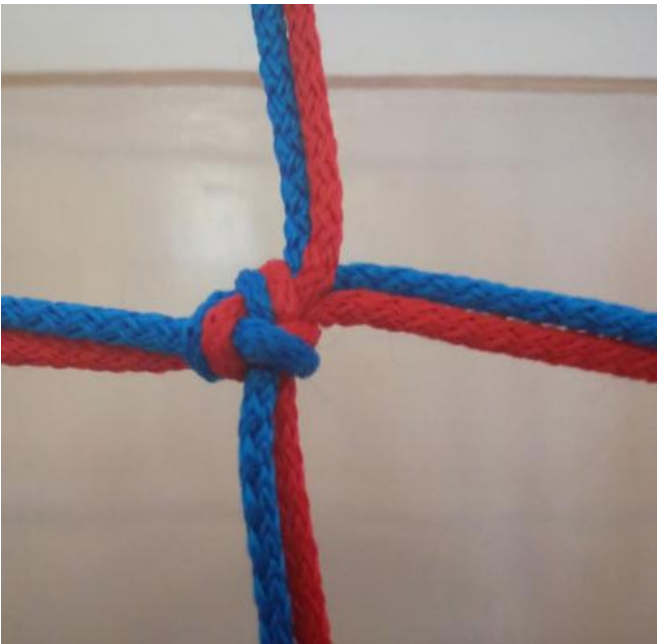

GAZDASÁGI ÜZEMEK TELEPÜLÉSRÉSZ

A KUKA Robotics, a Golden Pallet, a sport- és védőháló gyártók és több kisebb üzem települt célszerűen a vasút mellé, ahol magasabb a terepszint, és rakodóüzemek is rendelkezésre állnak.

Az állattartó mezőgazdasági üzemek kevésbé zavarók, mint a turisztikai zóna közelében.

TURISZTIKAI - SPORT TELEPÜLÉSRÉSZ

A baloldali fotókon a gyógyvizes fedett és a szabadtéri medencék láthatók. Jobbra a Gara hotel 85 szobával és saját medencéjével, étteremmel.

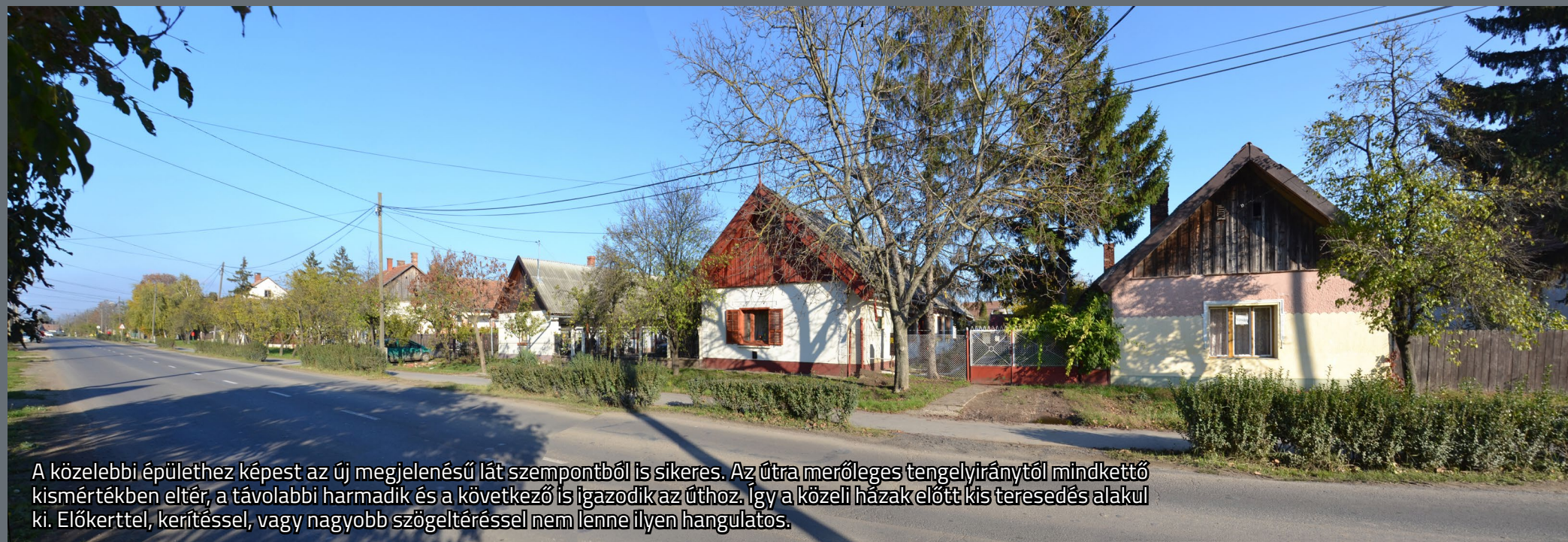
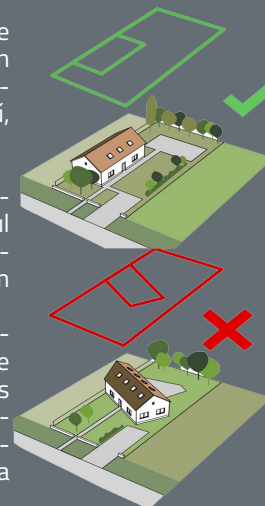
A kemping felé vezető a gyalogos járda mindkét oldalán javasolt,

TELEPÍTÉS

a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű, azonos méretű előkerttel.

A nem utcával merőlegesen telepített, indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt.

A családi házak a telek oldalhatárán állnak, az előkertbe telepített helyileg őshonos növények biztosítják a belátás meggátlását, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

A közelebbi épülethez képest az új megjelenésű lát szempontból is sikeres. Az útra merőleges tengelyiránytól mindkettő kismértékben eltér, a távolabbi harmadik és a következő is igazodik az úthoz. Így a közeli házak előtt kis teresedés alakul ki. Előkerttel, kerítéssel, vagy nagyobb szögeltéréssel nem lenne ilyen hangulatos.

A kelet-nyugatra tájolt üdülő- és lakóházak a Gara hotelen túl kelet-nyugati tájolásúak, a lapostetős szomszéd kevésbé zavaró így. Az üdülő térségben vonzó is lehet, különösen zöld növényekben gazdag tetőkerttel. Alul az alföldi tájat is látni engedő sós vizet hígító, haltartásra alkalmas pihentető tó.

SPORTLÉTESÍTMÉNYEK

Futball- és futópályát igénylő városi sportlétesítmény a Kastélyfürdővel szemben működik. A strandfürdő ad helyet egy tanuszodának. Szabadtéri uszoda és a hamarosan elkészülő fedett uszoda a Kastélyfürdőben működik.

A versenyek tartására is alkalmas a Városi Sport-

csarnok a városközpontban, a szabadidős sportlehetőség a fürdőn kívül több szálláshelyen -biztosított. A lovassport is talál helyet a városközpont közelében. Ahogyan a nagyobb ipari gyártó- szállítmányozó létesítmények területe mellett kisebb üzemek helyet kaphatnak akár a városközpontban is. Példázza ezt a nemzetközi hírű hintógyártás. A településrészek differenciált használata kisvárosi

szinten is fontos a zavaró hatások, a tömeges használatból eredő parkolási gondok miatt. Településarculat szempontjából minden nagyobb fedett teret igénylő létesítmény - de különösen az erősen profitorientált vállalkozások csarnokainak megjelenése súlyos kompromisszumokat igényel. De még akkor is ha nyilvánvalóan reprezentatív, a kialakult városszövetbe illeszkedő intézményről van szó. A sportcsarnoképítés területén az építető városnak milyen garanciái vannak arra, hogy az építmény szinte jelképezi egy város igényességét, ahogyan erre képes a közeli Szeghalom sportcsarnoka. Hasonlóan igényes megjelenés várható Füzesgyarmat uszodaépületénél.

A lovastornászok, a kick-boxolók mellett a mazsorett táncosok is örömmel mutatják be tudásukat hangulatos fedett tereken. Lehet, hogy a közelben egész robotok gyártására is sor kerül, és azok vonzónak tartják majd a teljesen szögletes csarnokokat, tantermeket, folyosókat. De éppen a most elkészült közösségi központ tanúsítja, hogy kristály-szépségű épületek emelhetők egyetlen ív nélkül is.

Galambos Sándorné a hagyományos - térségünkben ritkán íves - építészeti formák megőrzése mellett próbál lovasházat létesíteni, ott turistavonzó lovas programoknak otthont adni.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, JAVASLATOK KÖZPONTI, KIALAKULT TELEPÜLÉSRÉSZ

Madárnézetben a város sok száz éves utcáinak terepre simuló vonalai a hely egyediségét, egy-szerűségét jelzik. A mocsarokból egykor alig kiemelkedő földszigeteket lehetetlenné tették va-lamiféle derékszögös rácsos utcahálózat kialakítását. Leereszkedünk az öreg házak közé, festőinek mondjuk az egyenetlenül vakolt falfelületeket, megjegyezve, hogy ideje kisimítani és tartó műanyag festéssel befedni a falakat. A hibátlan felületekhez illik a turisztikailag kedvező afrikai dobokkal kombinált gyimesi népzene, koreográfus tervezte néptáncnak látszó kompo-zíciók születnek. De gyorsan unalmassá válnak a dizájnolt tájházakkal együtt.

A mocsarak megszűnésével a fészekrakó madarak nehezen találhatnak tapasztó agyagot. Mára gyakorlatilag eltűntek a fecskék szinte az egész országban. A gémeskutak többnyire a száraz vályúra, rég nem a kút mélyére néznek. Már-már azon is szomorkodhatunk, hogy a mai fiatalok nem tudnak rendesen kőeszközöket pattintani, és gyufa nélkül tüzet csíholni.

De vegyük észre kis kick-box sportolóinkat, a mazsorett csapatokat, a lovak hátán, lovas fo-gatokon születő tornamutatványokat, de az informatika fiatal mestereit is, akik hasonló erő-próbákat vállalnak, mint elődeik évszázadokkal ezelőtt. Fél mondatokkal több akarást fognak gyermekeikben megmozdítani, mint amit a közelmúltban kaphattak.

A szenvedéllyel cselekvés újra és újra feltámad a majdani időköz illő újabb erőpróbákon edződött fiatalokban.

Az épületekkel előadott településarculat akkor is településképpé fog nemesülni, ha a test-kultúrát is befoglaló kulturális értékeket utódaink megőrzik és újraalkotják.

A települések magjának megformálása nagy távra szól, a beavatkozásokra felkészülésnél, döntések előtt fontos mások tapasztalatainak megfigyelése és megvitatása.

Amikor arról kell dönteni, hogy a városháza mögötti térségbe kerülő rendezvényter felé milyen szélességgel és milyen mélységben kell megnyitást képezni, akkor olyan egyedi megszakítás lenne kívánatos, amely a belső tér működésére és a Kossuth utca térfalának befordulására és a további telkek zárt sorú vagy villaszerű átalakítása a kedvező, a tulajdonviszonyok pedig kompromisszumra kényszeríthetnek, akkor a változatok ismeretében szerencsés dönteni.

A magassági illeszkedés és a tetőhajlás azonossága mellett a régi és a jobb oldali új épület tömegének összehangolása is megtörtént.

MAGASSÁG

Családi házak magassága közel azonos.

A meglévő családi házak, hosszúházak közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek.

ÁTALAKULÓ LAKÓTERÜLETI TELEPÜLÉSRÉSZ

SZÍNEK

A családi házak színvilága egységes, a családi házakon megfigyelhető a hasonló anyag és színhasználat.

a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok.

MAGASSÁG

Családi házak magassága közel azonos.

A meglévő családi házak, hosszúházak közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek.

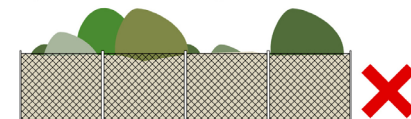
FOGHÍJBÉÉPÍTÉSEKNÉL

A meglévő házak közé épülő új házaknál hasonló magasság létesülhet, mint a környező épületeknél, parkjaiban a családi

Hasonló tetőhajlásszögű épületek

Az áttört kerítések javasoltak, tömör, nem átlátható megoldások csak magas zajsztint esetén, kivételesen fogadhatók el.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Természetes határ, kerítés növényválasztásból

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

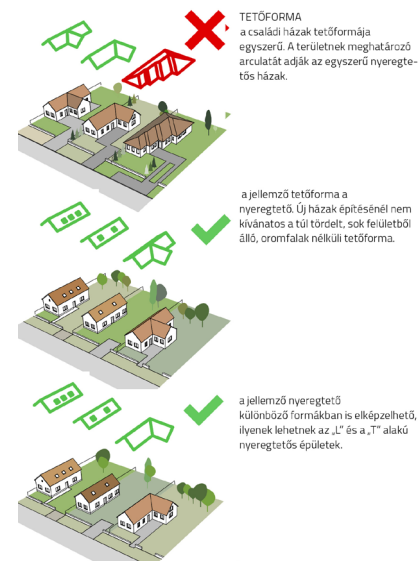

Osztolpos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

Minimum-követelmények, amelyeket pl. a felső fotón (vörös lapostetős háznál), vagy a zárt deszkakerítésnél az egyedi helyzetre tekintettel szükséges figyelembe venni.

Rendezett, de kissé monoton oromfal-sor merev szabályozási előírások követésével

Felső fotó: tucatnyi oromfalas ház katonás rendben a rendezési tervi előírások szerint.

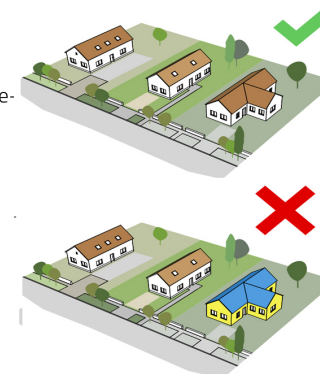
A hagyományos mocsármentes foltok mentén kialakult utcaképtől eltérő 1960 és 1985 között, de már Mária Terézia idején is jellemző az egyenes út az akkor újsorosinak nevezett utcáknál

Több mint két tucat ilyen színvonalú lakóház áll még Füzesgyarmaton.

SZÍNEK

A családi házak színvilága egységes, a családi házakon megfigyelhető a hasonló anyag és színhasználat.

a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a riktó színű fémlemez fedések és burkolatok.

GAZDASÁGI ÜZEMI TELEPÜLÉSRÉSZ

A vasút melletti ipari park sávbán az építésze-
ti arculat jellemzően 20-25 fokos tetőlejtéssel és
egyszerű doboz csarnok-alakzatokkal írható le. Fű-
zesgyarmaton a nyári melegre is tekintettel egysé-
gesen közel fehér színűek az épületek. Körülöttük
jelentős méretű szilárd, jellemzően beton burkolat
létesült. Az üzemek határ-zónái intenzív fásításra al-
kalmassak.

A város gazdasági programjában szerepel továb-
bi vállalkozások ide vonzása. A meglévő üzemek
munkaerő-szerzési gondját hirdeteik jelzik.

G A L A M B O S S Á N D O R

Hintókészítő mester műhelye a Református templom közelében.

Vállalkozása nemzetközileg elismert.

Galambos Sándornéval a Galambos Lovasház létesítői.

A lovasház egy hagyományos nyeregtetős lakóház és hozzá hangolt istállók együttese

TURIZMUS - SPORT TELEPÜLÉSRÉSZ

A városi sporttelep és a Kastélyfürdő kapcsolatát erősíti a fedett uszoda közeljövőbeli befejezése. Az üzemi létesítmények és a programok megvalósítása a szálláshelyek bősége is segítheti. A kihasználtság és erősen eltérő intenzitása azonban a nagyobb szállásadók számára kedvezőtlen lehet.

Annnyiban tárgya jelen arcuatelemzésnek az üzemelések gazdaságossága, amennyiben a minőségi fejlesztés forráshiánya az arculatban nyomot hagy.

A fürdőtől keletre elhelyezkedő lakóterületen igényesebb látvány fogadja a vendégeket. Egy modern épület is készült, érdemes ide idézni:

A fürdő fedett gyógymedencéje mellett épülő uszoda ragasztott fatartós, a tetőhajlás a helyi lakó és intézmény-épületeknél jellemző magastetős hajlásszöggel készült. A kastélyfürdő bejárati épülete is hozzáhangolható a 35-45 fok közötti tetőhajlásszögekhez. Balra egy 40 fok tetőhajlású új épület, szerencsés módon a hatalmas oromfal szinte elmerül a környező tájban.

TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

A tájak jellegét, esztétikai adottságait is meghatározó természeti értékek védelmet igénylő területekként lehatárolhatók települési és tágasabb területi szinteken. Ma az Európai Unió egésze szintjén két átfogó kategória szolgál arra, hogy mintegy körülölelje a szigorúbb védelmi kategóriákat. A természetvédelmi Natura 2000 és a madárvédelmi Natura 2000 védelem enyhe előírásokat ad. Amikor azt látjuk, hogy egyfajta átmenetet képez a védelemmel nem illetett és a szigorúan védettek között, akkor megértjük, hogy miért kap kiemelt jelentőséget a Natura 2000 területek megővése. Hiszen az ugrásszerű mennyiségi-minőségi változásokat - különösen az állatvilág - nehezen visel el.

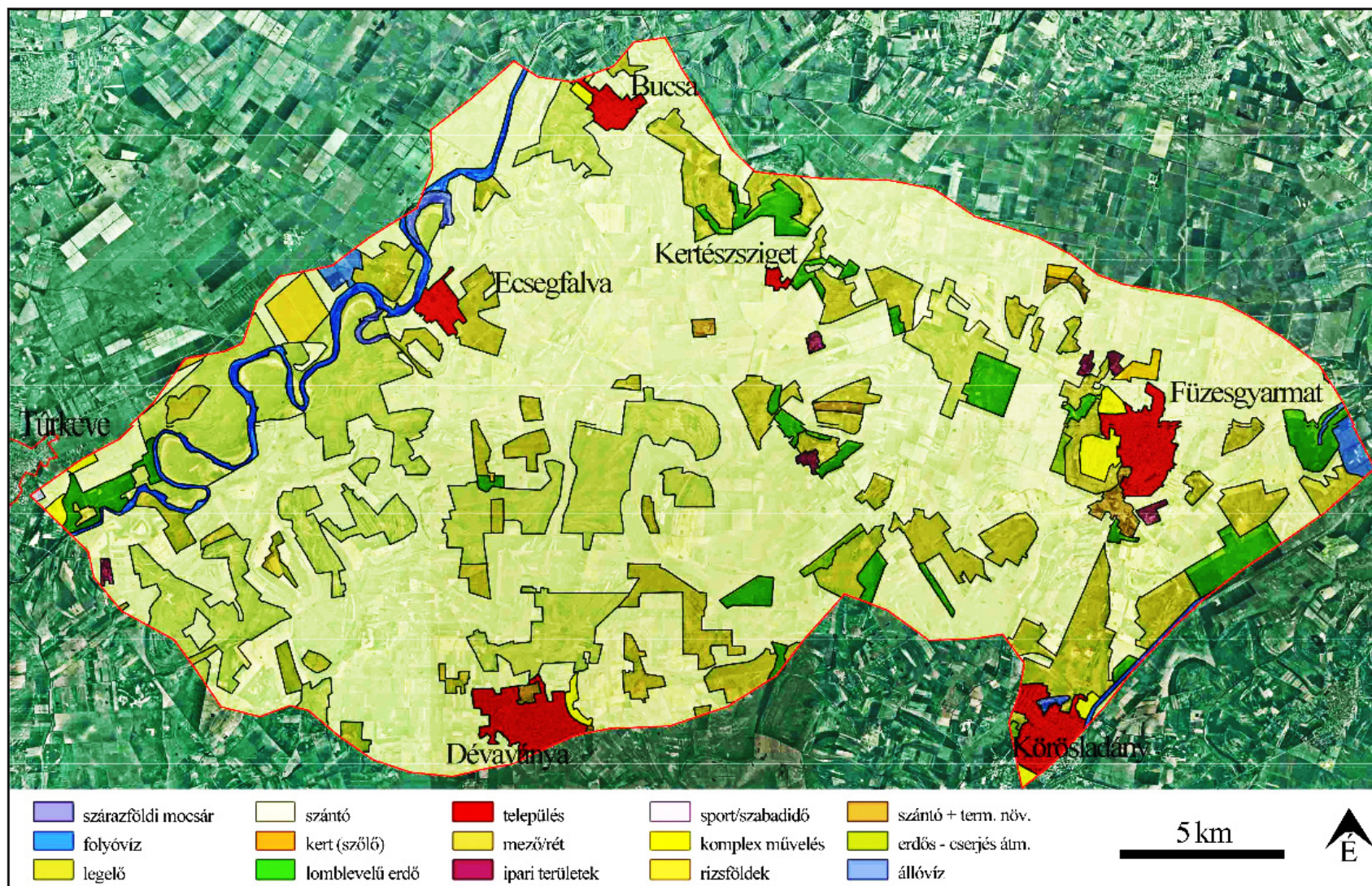
A madárvédelmi területeknél különösen nagy jelentősége van a védett terület folytonosságának, hiszen ezeket ökológiai folyosók járják át, és e nem keskeny folyosók hiányában a biológiai változottság nem lesz fenntartható. Az összefüggő erdő-liget területek felszabdolásának kezdeti következménye az énekes madarak elhallgatása. A mocsarak, vízfelületek drasztikus csökkenése a rovarok megritkulásához, a madarak éhezéséig vezet. Ez a téma azért kap jelentőséget Füzesgyarmat településen, mert a látszólag csekély védelemmel terhelt igazgatási területe szerves része egy nagyon értékes madárvédelmi térségnek, amelynek nemcsak szimbolikus centruma Dévaványa. Az alföldi tájban jellegzetes kunhalmok és mocsaras felületek, ritkás fasorok esztétikai mozzanatai a vízfelületek sokféle ág-bogával egy gazdag madárvilágnak a tágas otthonát képezik. A szárazföldi élővilág Natura 2000-el védett vadjai településünk körül kevésbé jellemzők.

A Dévaványai Sík megnevezés illeti azt a térséget, amelynek néhány jellemzőjének jelen keretek között is helyet kell adni hivatkozva Máté Klaudia e tárgyban írt 2014-es tanulmányra.

NATURA 2000 a Nagysárrét területén

Az egykori összefüggő mocsárvilágnak nyoma sincs már, de még a nagy kiterjedésű legelők maradványai is csak egy-egy kisebb foltban (főként a jelenlegi Nemzeti Park törzsterületeken) lelhetők fel. Mindezeket felváltotta a végeláthatatlan agrársivatag, az összefüggő, fasorokkal, facsoportokkal csak elvétve megszakított szántórengeteg.

Területhasználatok légifelvétel és a Corine Land Cover alapján (2000) (a légifelvétel forrása: tajertekar.hu, CLC)

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK, KÖZTERÜLETEK...

Utcák, terek zöld sávjainál, homlokzat-kialakításánál, vízelvezetés megoldásánál a már kialakult arányokhoz és viszonyokhoz illeszkedjünk az egységes, karakteres utcakép megteremtése érdekében. Az utcák menti fasorok fa-típusainak kiválasztása során például ügyelnünk kell többek között a légvezetékek, földkábelek elhelyezkedésére, illetve az utcai homlokzatok magasságára, egységes előkertméretek kialakítására és kerülnünk kell a tájidegen fajok alkalmazását. Adott térségben honos, településre jellemző, növényfajok kiválasztását előnyben kell részesíteni a fasorok és a növényállományok telepítése során a karakteresség megőrzés érdekében.

Fontos odafigyelni az adott fafajok igényeire, (kifejlett példányok területigénye, rendszeres metszést igényelnek-e, szárazságot, környezetterhelést tűrik-e). A közlekedésbiztonsági szempontokra is figyelemmel kell lenni – rálátási-kilátási viszonyok.

Alsó kép: a magánzöld és a köz-zöld harmonikusan összemosódik

Felső képen: Kastélypark-emlék, alul: városszéli árokpart

Felső képen: A fák jótékony takaró hatása, lenn a fa homlokzatot látni engedi

JÓ PÉLDÁK I.

KAPUK, KERÍTÉSEK, TORNÁCOK, UDVAROK, AJTÓK, ABLAKOK, HOMLOKZATKIALAKÍTÁS

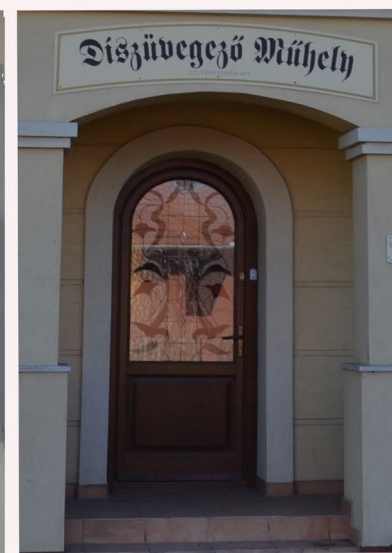

JÓ PÉLDÁK II.

A házak kiegészítői a kerítések, kapuk mellett a lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok, irányító és informáló táblák, ezek is alakítják az épületek és utcák összképét. Ezért minden kiegészítő elemet egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, az összkép érdekében odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetők, ha a tulajdonos már mást szeretne akár önmagában, akár egy épület felújítás keretében.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

IMPRESSZUM

Megrendelő: Füzesgyarmat Város Önkormányzata

Polgármester: Bere Károly

Főépítész: Kőszeghy Éva okl. építészmérnök

Szerkesztette: Dr. Kőszeghy Attila

Felhasznált irodalom:

- Korábbi településfejlesztési dokumentumok
- Békés megye Területrendezési Terve, előkészítő anyagok
- A város önkormányzatának honlapja
- Máté Klaudia: A Dévaványai-sík kistáj tájváltozása
- Dr. Borovszky Samu - Magyarország vármegyéi és városai – Bihar vármegye és Nagyvárad
- www.muemlekem.hu
- Bakó Endre - Hajdú-Bihar Megye - Sárrét
- TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)
- Magyarszéphely minta településképi arculati kézikönyv